

Arbetsmiljöguide #5.1 - Lossning

1 Introduktion

Denna arbetsmiljöguide syftar till att ge stöd och vägledning så att inte någon ska skadas vid lossning av leveranser på byggarbetsplatser.

Lossa gods är ett riskutsatt arbetsmoment och genomförs av i princip alla entreprenörer och leverantörer på en byggarbetsplats.

Det krävs kompetens vid planering och genomförande av lossning, men även kunskap om vilka krav som bör ställas vid inköp.

1.1 Omfattning

Guiden riktar sig till arbetsplatser oavsett storlek. På mindre arbetsplatser tillämpas de delar i guiden som är applicerbara, så väl i roller som i uppgifter och yta/område.

Dessa kan vara hur man säkert tar emot gods, spärrar av område, men även ställer krav i samband med inköp.

Guiden ger vägledning för en säker lossning och beskriver följande:

- Planering av byggarbetsplatsens utformning, såsom infart, lossningsplats och lossningsbrygga.
- Inköparens roll, såsom tydlig kravställning samt kommunikation kring arbetsplatsens förutsättningar.
- Dela ut specifika arbetsuppgifter för leveranser som ur ett lossningsperspektiv är riskfyllt.

Guiden omfattar inte:

- Förflyttning av leveranser från lastbilen / flaket – se Håll Nollans arbetsmiljöstandard och arbetsmiljöguide "lyftoperationer".
- Åtgärder för att förhindra påkörning.
- Lastning

1.2 Målgrupp

Guiden riktar sig till personer eller företag som:

- Är byggherre
- Är Bas P och/eller Bas U
- Genomför inköp av entreprenader och material
- Avropar leveranser
- Tar emot gods som ska lossas

1.3 Termer och definitioner

Termer	Definition
Leveransplanerare	De som har till uppgift att planera när i tid som leveranserna ska levereras till byggarbetsplatsen.
Leveranssamordnare	De som har i uppgift att ta emot chauffören vid ankomst till arbetsplatsen (se 2.4.3).
Godsmottagare	De som har till uppgift att ta emot godset och hantera detta på uppdrag av godsmottagande företag (se 2.4.4).
Lossningsplats	Yta där fordonet är placerat vid lossning (se 2.3.1).
Riskområde	Område i närheten av fordon/arbetsutrustning där utrustningen eller lasten kan medföra risk för olycksfall för någon som helt eller delvis uppehåller sig där.
Lastsäkring (enligt TSFS 2017:25)	Metoder för att hålla kvar lasten i avsett läge under transport.
Lastsäkringsutrustning (enligt TSFS 2017:25)	All utrustning som i något avseende används för lastsäkring. Exempel: framstam, sidoväggar och bakgavel, låsdon, hydraulanordningar, surrningspunkter, surrningsutrustning, friktionshöjande material, luftkuddar, presenningar, kilar, klossar, stöttor, bockar eller annan anordning.
Individuell godssäkring för säker lossning	Utrustning som säkerställer att godset är stabilt/säkert efter att lastsäkring släppts (se exempel på Håll Nollans webbplats).

2 Planera infart, utfart och lossningsplats

Byggherren

Byggherren planerar för lossningsplatser, transportvägar till lossningsplatserna samt in/utfart från arbetsplatsen. En arbetsplatsdispositionsplan är ett bra verktyg att använda. I de fall lossning är omöjligt att genomföra inne på arbetsplatsen kontaktar byggherren ansvarig vägghållare för att få stänga av gatan eller få leda om trafik under lossningstillfällena.

BAS U

Bas U ansvarar för att lastnings- eller lossningsplatsen är planerad och anpassad för ändamålet, utmärkt och avspärrad där så är möjligt.

2.1 Planera för in- och utfart

För att förhindra att fordonet tvingas att stå ute på vägen och vänta på att kunna lossa sin leverans är det bra att:

- Utse leveransplanerare som styr upp tidsangivna leveranser.
- Om möjligt ha ytor /vägar inne på arbetsplatsen eller i närområdet där fordon kan vänta.
- Kontrollera om det krävs en godkänd TA-plan. I de fall detta krävs, se till att genomföra och följa upp denna.

För att minska risk för påkörning bör man planera för att undvika backning

INGEN SKA SKADAS
PÅ VÅRA BYGGEN

2.2 Underlätta för chaufför att hitta till lossningsplatsen

Normalt sett bör chauffören mötas upp av leveranssamordnaren vid infart till arbetsplatsen. Om "infart" är svårt att specificera välj annan lämplig, väl synlig, plats.

Infarten bör också vara väl skyltad och ha tydlig instruktion till chauffören. Ett absolut minimikrav är ett telefonnummer att ringa för att få vidare instruktioner. Inom arbetsområdet bör det vara fortsatt tydligt skyltat och markerat fram till lossningsplatsen.

2.3 Planera för Lossningsplats

En lossningsplats är där lossning sker och ska alltid ses som ett riskområde. Underlaget ska vara plant samt ha tillräckligt utrymme.

En lossningsplats är den yta där fordonet är placerat vid lossning.

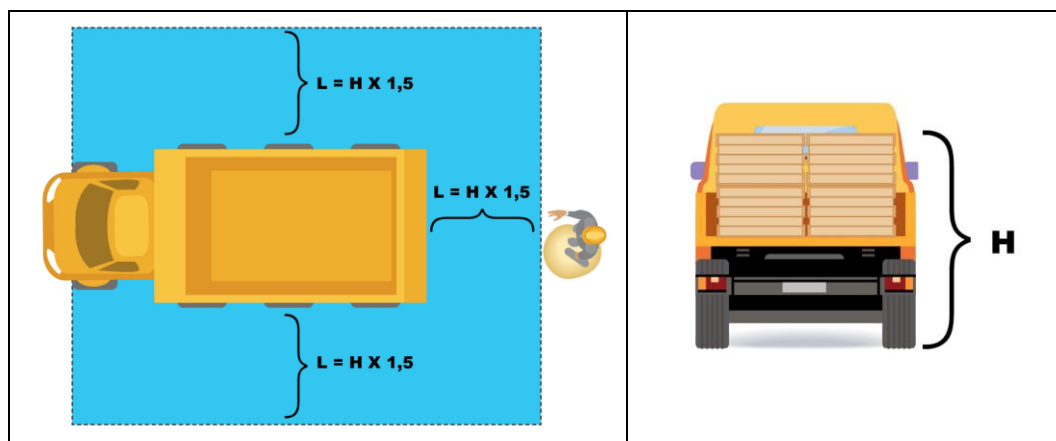
Ytan ska:

- Vara plan. Vid olika krav väljs den tolerans som har högst krav.
- Ha erforderlig bärighet, gärna hårdgjord. Om inte detta är möjligt genomför förstärkning med t.ex. körplåt. Kontakta gärna sakkunnig.

För att förhindra att någon person ställer sig med risk att få fallande gods över sig, spärras riskområdet i första hand av.

I de fall man inte kan spärra av, utses en person som har till uppgift att säkerställa att ingen befinner sig i riskområdet.

Riskområdet är $1,5 \times$ höjden, (från mark till överkant gods), se blå yta nedan.

2.3.1 Planera för att förebygga fall vid lossning genom lossningsbrygga

Planera för att kunna använda personlig fallskyddsutrustning, t.ex. genom lossningsbrygga.

Lossningsplatsen ska i första hand ha lossningsbryggor på båda sidorna. Vid trånga platser är det en fördel om den ena lossningsbryggan är mobil.

Lossningsbryggan ska ha infästningspunkter för fallskydd och det finns två vägar att följa upp att dessa är tillräckliga. Det kan vara genom att:

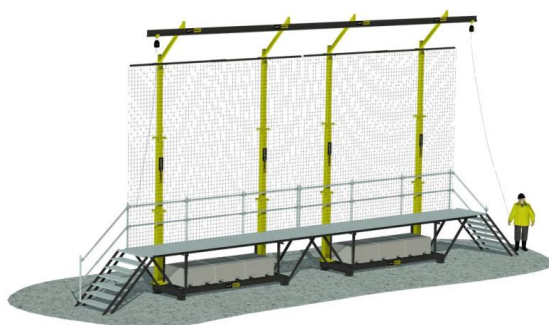
INGEN SKA SKADAS
PÅ VÅRA BYGGEN

- De är godkända av en annan part (EN 795 / CEN/TS 1641)
- Leverantören via beräkningar kan verifiera att infästningspunkten klarar 15 kN.
- Lossningsbryggan bör även följa Arbetsmiljöverkets rekommendationer om två av varandra oberoende utrymning/tillträdes leder.

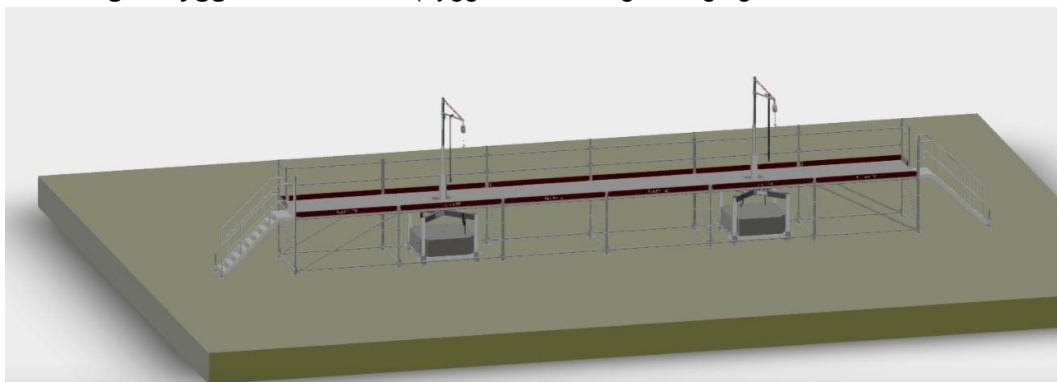
Efterfråga rutiner för dagliga kontroller av tillverkare/leverantör till lossningsbryggan.

2.3.2 Exempel på lossningsbryggor

Kompletta lossningsbryggor

Lossningsbrygga sammansatt (byggnadsställning och "galgar")

Lossningsbrygga byggd enbart med byggnadsställning

För att kunna koppla ett fallskydd till en byggnadsställning krävs att konstruktionen verifieras av en instans med goda kunskaper. Verifieringen ska ske med såväl statiska analyser som möjlighet till fysiska tester av dynamiska krafter.

2.4 Personer som tilldelas specifika arbetsuppgifter

Nedan beskrivs arbetsuppgifter som fördelas till personer på arbetsplatsen. På de flesta arbetsplatserna blir detta en uppgift som någon ur den ordinarie projektorganisationen tilldelas, men vid större projekt så kan det vara en person som enbart har dess uppgifter.

2.4.1 Behandla olika leveranser utifrån risker vid lossning

Olika leveranser är olika riskfyllda att lossa.

Leveranser med lägre risk är t.ex.:

- Mindre paket som kan bäras till avsatt ställe.
- Leveranser på pall som lossas via bakgavellift med t.ex. med palldragare, pallyftare eller handtruck.

Alla övriga leveranser är att betecknas som hög risk. Det kan t.ex. vara leveranser som lossas med:

- Kranbil eller fristående kran (betongelement; lättväggar, balkar och pelare av stål; virke; skivor och rörmaterial m m).
- Maskindrivna arbetsfordon med lyftutrustning såsom hjullastare, teleskoplift, truck m m.

För de som betecknas med hög risk utses person att ha vissa uppgifter som - se leveranssamordnare.

2.4.2 Vad som bör beaktas vid inköp

För att skapa förutsättningar för en säker lossning är det viktigt att ange följande:

- Fullständig lossningsadress, inkl. platsmärkning (grind, plats eller annan hänvisning).
- Kontaktuppgifter till leveranssamordnare och godsmottagare.
- Tidpunkt för lossning (datum och eventuellt klockslag).
- Begränsning eller specifika krav på fordonet (storlek på fordon såsom längd, höjd och vikt).
- Krav på språk.

För leveranser med hög risk är det viktigt att även ange:

- Hur godset är tänkt att lossas (med hjullastare, kran, grävmaskin etc.)
- Krav på märkning, t.ex. vikt, volym och hög eller förskjuten tyngdpunkt samt annan information av betydelse finns angiven.
- Krav på individuell godssäkring.
- Krav på lossningsinstruktion.

INGEN SKA SKADAS
PÅ VÅRA BYGGEN

2.4.3 Leveranssamordnare

Utse personal som har till uppgift att för gods med hög risk:

- Ta emot chaufför /fordon vid ankomst och kontrollera att denne är på tid och plats enligt överenskommelse samt fått, eller får relevant information. Om chauffören inte är på rätt tid och plats kontaktas den slutliga mottagaren i projektet för att avgöra om chauffören ska släpps in eller avvisas.
- Hänvisa chauffören till lossningsplats eller till plats avsedd för väntande fordon.
- Kontrollera leveransen visuellt, i syfte att hitta eventuella risker innan lossning får utföras. Checklista alternativt lossningsinstruktion bör komma från leverantören för gods med hög risk.
- Kontakta godsmottagare (om det inte är samma person).

Leveranssamordnaren ska ha:

- mandat att säga nej om denne upplever det osäkert att lossa.
- kompetens inom området eller kunna ta del av relevant dokumentation om aktuell last.

2.4.4 Godsmottagare

Den som har till uppgift att ta emot godset och hanterar detta på uppdrag av godsmottagande företag. Huvudansvaret för lossningen vilar på godsmottagande företag. Godsmottagaren har även till uppgift att riskbedöma innan lossning.

2.4.5 Riskbedömning av leveransen i två steg

- Leveranssamordnaren tillsammans med chauffören gör en visuell bedömning av lastsäkring och lasten innan överlämning sker till godsmottagaren och den som ska förflytta lasten. Det kan t.ex. vara chaufför vid kranbil, lastkopplare vid lyft med kran eller maskinoperatör vid lyft med höglyftare/hjullastare.
- Leveranssamordnare tillsammans med chaufför lämnar över relevant information, såsom lossningsordning, lastsäkringar etc. till godsmottagaren. Godsmottagaren, ansvarar och ger klartecken innan lossning /lyft får påbörjas.

2.5 Kunskap och kompetens

Leveranssamordnare/godsmottagare har kunskap om hur last ska lossas och kunna göra sig förstådd med chaufförer och maskin-/kranförare.

Referenser

Hänvisning till övriga guider/standards/gemensamma arbetsätt.

Transportstyrelsens författningssamling, TSFS 2017:25.

Branschnormer m m från TYA (Transportfackens Yrkes- och Arbetsmiljönämnd).

För lossningsbryggor med möjlighet att fästa in personlig fallskyddsutrustning:

- EN 795:2012 (infästningspunkt för personligt fallskydd för enskild användare).
- CEN/TS 16415:2013 (teknisk specifikation infästningspunkt för personligt fallskydd för två eller fler användare).